

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 6 fl., $\frac{1}{2}$ an
3 fl., $\frac{1}{4}$ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$
an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unitatea

Fóe bisericescă-politică.

Insertiuni

Un şir garmond:
o dată 7 cr., a dóua órá
6 cr., a treia órá 5 cr.,
şi de fiesce care publi-
caţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea,
să se adreseze la »Re-
dactiunea şi Admini-
stratiunea Unităţii»
în

Blaş.

Anul VII.

Blaş 27 Martie 1897.

Numărul 13.

Provisioniştili.

Aşa se vede, că în sfârşit tot va trebui să învingă cinstea şi omenia chiar şi aici la noi.

În Austria liberalismul e îngropat, așa credem, că pe vecie. A învins creştinismul cu principiile sale singure mântuitoare.

Şi la noi încep a se ivi semne de sfârşit pentru liberalism şi de răsărire a cinstii.

Sciū cetitorii nostri, cum şi-a folosit deputatul Morzsányi influinţa sa de deputat pentru o „provisiune“ de 40,000 fl. Sciū şi aceea, cum numitul domn a abzis de mandat din această pricină, şi acum află, că tot acest domn éráşl a fos reales de deputat.

Destul că afacerea „provisiunii“ acesteia a produs o mare turburélă, şi de atuncia a urmat o mulţime de arētări, cum deputaţii își folosesc influinţa lor de deputaţi pentru a ajunge la venite laterale care de care mai grase. Sînt deputaţi, cari tocmai pentru că sînt deputaţi, sînt aleşi pe la deosebite societăţi, de la cari aū venite laterale cu miile.

Stările acestea aū început a fi prea de tot ofensive a bunului simţ, şi mai irtos partidul guvernamental a ajuns a fi un adevărat partid de „provisionişti“. Elementele cinstite aū început a se revolta, şi pornind din casul lui Morzsányi s'aū ivit o mulţime de casuri, în cari legea de incompatibilitate părea a fi invederat călcată în picioare.

Sub influinţa opiniei publice revoltate unii deputaţi mai de frunte aū abzis de posturile şi venitele lor laterale, érá unul, contele Andrassy Géza, presidentul băncii agrare, a abzis de mandatul seū de deputat.

Îşi póte închipui orî cine panica, ce s'a ivit în sinul partidului guvernamental. O mulţime de deputaţi simţesc, că nu mai pot subsista așa, pe cum dedaţi sînt a subsista, dacă li-se vor tăia venitele lor laterale. De aici se esplică realegerea lui Morzsányi, cu scop ca alegătorii să-î dea atestat de moralitate şi cinste. De aici talmăcirile şi rēstălmăcirile legii de incompatibilitate. De aici nisuinţa pornită pentru revisuirea legii de incompatibilitate în favorul provisioniştilor.

De o cam dată ferberea e mare. Baronul Bánffy s'a declarat prietin al provisioniştilor. El a spus, că nu vede incompatibilitate în aceea, ca un deputat să póta fi şi membru în direcţiune p. es. a băncii agrare. Şi pentru acesta l-aū aclamat cu însufleţire toţi provisionişti. Într'aceea contele Csáky şi alţii se arată contrari provisionismului, érá opoziţionalii, adunaţi întru sērbătorirea lui Horánszky Nándor, în frunte cu Apponyi aū declarat de un abus detestabil sistemul de provisionism şi aū accentuat necesitatea de a forma un nou partid politic sub numele de „partid al ómenilor cinstiţi“.

Étă unde am ajuns. O declară bărbaţi de frunte din sinul majorităţii

parlamentare, bărbaţi, cum sînt conţii Károlyi Sándor şi Károlyi István, că la noi e necesitate de un partid al ómenilor cinstiţi, de óre ce actualele partide nu sînt cinstite, nu în special partidul de la guvern.

Constatarea acesta e de mare valóre, şi ea marchézá începutul sfârşitului.

Poporul va trebui să cunóscă în sfârşit, că cei ce în parlament pretind a reprezenta voinţa ţerii, nu reprezintă alt ceva de cât interesele lor personale, şi că nu de binele ţerii îi dóre pe ei, ci de dinşii singuri, de-a ajunge adecă prin mandat la o provisiune cât se póte de mare.

Când poporul o va cunóscă acesta, atuncia va fi sunat césul provisioniştilor. În Austria poporul i-a cunoscut pe liberali, a aflat, că vorbele lor sînt numai frase seducătoare, că în realitate inse liberalii își fac numai treburile lor. Şi urmarea a fost enorma derută, ce a suferit-o liberalismul la acum închiatele alegeri parlamentare. Liberalii, acum sînt câţi va anî stăpâni ai situaţiei, aū ajuns nu numai a fi în minoritate, dar aū ajuns a nici nu mai forma un partid vrednic de a fi băgat în samă.

Aici va trebui să ajungă ei şi la noi. Liberalismul e minciună.

Va trebui deci să se adevérescă vorba Românului, că prânzi póţi cu minciuna, dar cina nu. Liberalii nostri acum de multişor prânzesc şi benche-

Feuilleton.

Procesul Episcopului I. I. Clain.

Studiū de George Bogdan-Dnică.

(Fine.)

7.

1744. Decembrie 7.

A dóua şedinţă a comisiei instituite pentru ascultarea lui Clain, după excerptul lui Rosenfeld.

„Eppus Klein, per nuncios suos, Petrum Aaron, sacerdotem G. R. Unitum, Theologum Romanum et Agentem Hardt, cum protestatione, nunciari curavit, quod, cum Cardinalis, Nuncius Apostolicus Viennae, ipse mandaverit ne apud forum respectu personae suae ecclesiasticae, canonibus contrarium, campareat, eo minus ibi respondeat, comparere et oretenus respondere nequeat, ast, ubi puncta sibi scripto communicata fuerint, respondere velit. Non tamen Commissio delegata huic petito adstipulabatur, verum per suos nuncios, Eppo renunciat, velit se usque cras scripto declarare: an in sequenti Commissionis sessione comparere at principi terrae, tanquam Regi Apostolico, jubendi auctoritatem habenti,

obtemperare, consequenterque ad residua puncta respondere velit; cum ratio non videatur: cur praedictet Canonibus respondere verbis et non praedictet respondere scripto? et si respondere non vellet, cum Commissio id ipsum Suae Majestati referre debeat, judicet ipse Eppus, an per hoc suam causam meliorem vel pejorem factururus sit.“

8.

1735. Aprilie 18.

Petiţiunea lui I. I. Clain relativă la aspiraţiunile Românilor din fundul regiū.¹⁾

P. P.

Etsi pluribus Mattem Vram Ssmam molestare non deberemus, cum antehac, humili

¹⁾ Petiţiunea acesta se află tot în actele culese de L. Rosenfeld. Ea desvóltă o serie de idei, ce loviaū în dreptul săşesc, care era greū de suportat, dar era — drept sancţionat. O acţiune simlă iniţiă mai târziu şi Petru Dobra, în dietă, printr'un memoriū. Atacul asupra poziţiei Saşilor era deci sistematic. O monografie, care ar apreţia obiectiv raportul nostru cu Saşii în trecut, lucrare până azi nescrisă, ar ajunge de sigur la concludsi mai liniştite decât aū fost cele trase din motive politice de mai toţi bărbaţii nostri. Petiţia lui Clain trebuia să facă pe atunci impresia unui atac revoluţionar. Atitudinea Saşilor față de el devine explicable.

de genu, supplices nras preces Matti Vrae porreximus; nihilominus quia Clementissima aetenus Mattis Vrae SSimae Resolutione protelata, Adversarii nri, quo magis nos particulam Clementiae Mattis Vrae exortaturos animadvertunt, eo deplorabiliores et vix non ad extremam usque desperationem nram persecutiones exercent, inviti etiam necessitatur sequentia clementissimis Mattis Vrae oculis pro remedio humillime subjicere; — et quidem

I-mo. Quod D-ni Saxones Privilegia a Regibus Catholicis, ipsis qua ejus temporis Catholicis concessa, tacendo nomen Catholicis, solum ad Nationem suam, nunc Lutheranam applicantes, Unicam illam in Terra Regia, seu, ut ipsi vocant, Sedibus Saxonis Haeredem esse velint, caeterisque Nationibus, (etsi Catholicis) ex dicta Terra vel totaliter exclusis vel in subditatum, redactis, Jus dominale quod nunquam habuerunt, defacto sibi appropriare conentur. Hinc, etsi constet, Nos priores utpote, a tempore Trajani Imperatoris, Tranniae Incolas esse, et duplicibus piaae Memoriae Imperatoris Leopoldi Privilegiis tempore Unionis, clementissime Clero et Nationi concessis, incorporatos aliisq pares effectos extitisse, his tamon, et aliis rationibus, in prioribus

tuesc pe provisiuni. E timpul, ca să înceteze, și la cină să nu se mai potă așeza.

Miserii de a le nouălor reforme. —

De când au intrat în vigoare nouăle reforme politice-bisericești, ministrii dau ordinațiuni preste ordinațiuni, numai ca liberalismul, care a născut aceste reforme, să nu rămână de rușine. Deșerte sînt înse ordinațiunile și instrucțiunile ministeriale. Miseriile împreunate cu executarea reformelor vin una după alta. Poporul s'a supus legilor de frica de pedepsele, cari sînt provădute pentru cei ce nu le observă. Cu greu pōrtă înse jugul șicanărilor, care i-l impune nesciința, și comoditatea și duritia multor matriculanți.

Casul de la Gyetva amintit în numărul trecut al foii noastre sigur nu va fi singuratic, numai cāt cei ce le cunosc, nu-și mai iaău asupra-și sarcina molestă de a le da publicității ori de a le denunța celor mai mari.

Alt cum descoperirea lor nici nu ar avé nici un efect salutar. Dovadă ne sînt multele casuri de abuzuri și neregularități, cu privire la cari s'au făcut interpelări în dietă, unde ministrul pe baza rapōrtelor primite de la subalternii săi, în a căror interes nu este, să apară abuzul în totă golătatea sa, negă, că lucrul ar sta așa, cum l-a spus interpelantul. Mai recente sînt casurile aduse în dietă și dovedite cu documente de cătră deputatul poporal Lepsényi. A nume matriculantul civil din Ledniț a pus ziua de 31 Ian. pentru închierea căsătoriei civile. Părțile s'au prezentat după amezi la 4 ore, dar el le-a răspuns zicēnd, că ar fi trebuit să vină la 9 înainte de amezi. În 1 Febr. din nou s'au dus părțile la matriculant a nume la 9 ore. Acesta din nou le-a respins și numai după amezi la 4 ore le-a rechemat spre a face destul prescrișelor civile. Din cauza acestor șicanări cununia bisericească a trebuit să se amāne pe 2 Febr.

În alt cas matriculantul din Ledniț a respins miri de la actul civil din motivul,

că nu s'au prezentat Mercuria, de și el nu anunțase, că numai Mercuria se pōte închia căsătoria civilă. E cunoscut înse, că creștinilor le este oprită nunta în unele zile ale anului, și între zilele acestea se numeră și Mercuria. Prin urmare respectivul matriculant saă a voit a-și bate joc de preceptele bisericești creștine saă ce e mai probabil, fiind Jidan nu are nici idee, cānd le este ertat și cānd nu creștinilor a face nuntă. Aici pōrtă înse vina și cei ce l-au denumit. Căsătoria bisericească și purtarea matriculelor de cătră preoți nu i-au mulțamit pe liberalii nostri, au trebuit să substitue preoțimea cu indiviți, cari nici în privința culturii intelectuale, nici în a firmității caracterului nu se pot asemēna cu preoții.

Altă miserie a nouălor reforme este creșterea impozitelor. Matriculanții de stat și localurile lor costēză neasēmēnat mai mult, de cum afirma la timpul sēu guvernul.

Rēul cel mai mare este, că mai ales în părțile unguene poporul îngreunat cu impozitele publice, cari trebuie să le prestea statului și comunei, acum ca să nu mai plătescă și în favorul cultului, se declară de neconfesional, și așa se creșce o generație fără de lege și fără de Dumnezeu, ceea ce nu este nici chiar în folosul statului liberal.

În comitatul Aradului decreștinarea populațiunii ia demisiuni atāt de îngrozitoare, cāt, — pe cum aflăm din foile magiare, — vicecomitele a făcut o reprezentațiune la ministeriū, în care zice, că stările nesănătose se pot vindeca numai prin ordinațiuni ministeriale rigorose. Se înșală vice-comitele și cei de părerea lui. Atari rele numai prin cultivarea simțului religios-moral se pot delătura. Acēstă cultivare înse cade în sfera de competență a bisericii, pe carea liberalii moderni o împedecă întru împlinirea misiunii ei. De aici provin atâtea miserii sociale, cari nouăle reforme le nutresc și le înmulțesc.

„Nori negri.“ — Asta e inscripția unei corespondențe, ce a apărut în „Tribuna“ din 25 a c. cu subscripția „T. T., preot gr. or.“. Corespondența e scrisă într'un ton cāt se pōte de elegiac. Într'insa cetim și următoarele:

„Că un Alexits, Moldovān și cei alalți companiōni de soiul lor s'au deslipit de sinul națiunii, bine este.

„Și noi dorim, să se curețe națiunea de ranele sale, dar cānd cete întregi de țeranī — cu și fără carte — din ținuturi bogate și sērace, vin și trec de la biserica noastră la alte confesiuni și mai ales la Nazareninī, acēstă împrejurare în adevēr ne dă de cugetat.

„Cei dintāiū au făcut-o pentru cōjea, ce le-a dat-o stāpānirea s'o rōdă, și îi înțelegem. Dar pentru ce ore o face poporul de rīnd? Sigur că nu fără motiv.

„Se constată, că conducătorii firesci ai poporului român zilnic își perd din autoritatea și popularitatea lor, mai ales preoții.“

Causa acestei perderi din auctoritate și poporalitate, carea o sufer preoții gr. or., corespondentul o găseșce în slaba dotare a clerului.

Ne bucurām, că putem constata, că nazarenismul, care a rārit și rāreșce în Ungaria așa de tare șirele neuniților, nu a putut până acuma să facă cuceriri în biserica noastră. Ne bucurām de faptul acesta și dorim, ca el să se adeverească și de acum înainte.

Ceea ce ne face înse, să grām despre lucrul acesta, e aceea, că părerea lui „T. T.“ cu privire la cauza acelor cuceriri, ce le face nazarenismul printre neuniți, ni-se pare a fi greșită. Nu dotarea slabă a clerului neunit e cauza acelor cuceriri.

Noi așa scim, că în ținutul acela, în care nazarenismul cucereșce printre neuniți, dotarea clerului nostru cu nimica nu e mai bună de cāt cea a celui neunit. Și cu tōte acestea nu scim cas, ca uniți de ai nostri să fie trecut la Nazarenī.

Grijescă clerul nostru. Pericolul pentru

nrīs Instantiis expressis, non obstantibus, nos exhaereditare, excludereq conantur, et tam emendi guam alioquocunq modo aliquid appropriandi facultatem nobis denegare nituntur. Testatur id collatus in Suburbio Cibiniensi pro Ecclesia fundus, qui nec honori Divini Nominis conceditur.

II-do. Quod Incolas nros Catholicos, Territoriis excludant, Vineas plantare, Hortos erigere interdicant, plantatos et erectos destruant, uti factum est in Pagis Szād, Kis Talmács, Boitza sqq. Non contenti insuper benigna aeq ac justissima Felicis Recordationis Imperatoris Leopoldi Resolutione, videlicet, ut Catholicus Catholico Decimas, aliosq Proventus Ecclesiasticos pendant, a Catholicis, quibus nihil serviunt, Decimas accipiant, et vel suis Parochiis applicent, vel vero easdem infer se dividant; porro nec his contenti, inordinatas Taxas, diversis sub praetextibus, nostratibus imponant, easdem praestare recusantes incarcerent ibique eosdem tam diu macerent, quamdiu vel oneroso vadimonio, vel contractuali obligatione de similibus non tentandis interpositis, multis expensis libertati restituantur. Catholicam dein istam Plebem ad omnes robotas suas pellant et tam ordinariis, quam extraordinariis oneribus, supra vires, aggravent; Artibus autem exercendis, Sylvis, Aquis, aliisq beneficiis usuandis, unde praefatis oneribus subvenire posset, eandem interdicant. Sub hocq praetextu omni Anno, si non bis, saltem semel, coetus suos per Pagos excurrere faciant, et non solum homines juxta illos nocuos, sed etiam innocentes spolient et praudent.

III-tio. Quod Jurisdictionem meam Eppalem sublatam velint, homines enim nros ad forum nrum Ecclesiasticum citatos comparere sub gravi poena interdicunt: Hinc nec debitas, Ecclesiastici in Terra Regia, Inquisitiones, nec alias legitimas Executiones in finem deducere facultari, nisi officiales ipsorum laici ad Similia peragenda expetantur. Non erubuit itaq Illmus Dnus Regius Judex Cibiniensis, in praesentia mea, proferre: Se posse efficere, ut nullam ego in Terra Regia exerceam Jurisdictionem; quod et verificatum esse, cum dolore experimur. Sacerdotes enim Uniti, Jurisdictioni meae subjecti, contento Eppali Tribunali saepe capiuntur dirisq in captivitatibus per integros Annos servantur, damnificantur et illuduntur; uti ante Anno cum Saerdote ex Pago Zoltány factum est, quem ob solam furti suspensionem, ignominiose incarcerarunt nec ad meum Tribunal licet saepe expetitur extradere, nec citius ejus innocentiam exquirere dignati fuerunt, verum cum maxima non solum sua et bonorum suorum jactura, sed etiam animarum sibi commissarum detrimento, squallores Carceris per integri Anni spatium pati debuit: anno completo, justus repertus, ad iteratum Excellentissimi D-ni Generalis mandatum vix est demissus, nullam autem, ratione indebite inflictarum injuriarum, indeque subsequentem jacturam, sati factionem, usque hodie obtinere potuit.

Accedit his aliud recentius et deplorabilius; post nuperum Clementissime emanatum Mattis Vrae Ssissimae Decretum, de nulla injuria et illegalitate nobis ante decisionem quaerelarum nostrarum infligenda, Amplissimus

D-nus Consul Cibiniensis, nescitur unde motus, contra Mandatum Mattis Vrae, et omnia jura, Priores Pagi Resinar, spretis ipsorum sufficientibus ad quasvis satisfactiones bonis, dira in captivitate actu servat, eosque ad solvendas indebitas quasdam ante aliquot annos inique impositas Taxas cogit. Praedecessores D-ni Consulis moderni Cibiniensis, non pridem, Popinam in Resinar, a Pagensibus ab antiquo possessam, via facti occuparunt taliterque occupatam, modernum remittere minime vult, verum Unum florenum exinde Ecclesiae permittit, quousq per Praescriptionem etiam eum denegaret. Jus denique dominale vi sibi arrogare nostrisq Jobbagionatum machinari videtur. Patrant et alias innumerabiles injurias, quas de facto, brevitati studentes, omittimus. Recurrunt Pauperes ad eos, a quibus laeduntur Justitiam, consolationemq imploraturi; verum quia per deplorabiles Temporum vicissitudines ex senatibus sensim et sensim nostrates exclusi fuere imo in oppido Szeliste totam Judicandi Jurisdictionem a Nostratibus sublatam esse deploramus, pro satisfactione minas, pro consolatione autem saepe Carceres ipsis referunt. Sicq gladio et baculo, a Mte Vrae illis pro administranda Justitia concredito, abutentes, directe contra Mattis Vrae Ssissimae Religionem et dignitatem agere videntur, Catholicamq Religionem ex Terra Regia suppressere et penitus extirpare nituntur, siquidem ibi, praeter Valachos Unidos, vix dentur alii Haeredes Catholici. Recurrunt etiam ad Excelsum Regium Gubernium; sed quia et ibi ipsi Priores, nostri autem, Patronis instantias ipsorum promoventibus deficientes,

credincioșii noștri, pe cum vede și el, e foarte aprópe. Continue preoții noștri a privi pe credincioșii de turmă cuvântătoare, carea au să o povățuiescă vestindu-i credința cu cuvântul și cu fapta, era nu de turmă necuvântătoare, carea au să o tundă.

Revistă bisericească.

Din Patrie.

Ministrul de culte Wlassics a adresat primatului Vaszary o scriptă mai lungă cu privire la cestiunea autonomiei bisericii catolice. Scripta acesta va forma un obiect al conferinței episcopesci, care probabil se va convoca încă înainte de ss. Paști. Se vorbește, că la toamnă se vor face alegerile membrilor pentru eventualul congres catolic, care să se pronunțe asupra autonomiei.

Roma.

La scirea lătită de foile liberale, că Papa și-ar fi dat consensul, ca la alegerile pentru parlament din Italia să participe și catolicii, răspunde „Osservatore Romano“, că scirea e falsă. Catolicii vor persevera în pasivitate până la timpuri mai favorabile.

Papa a decorat pe ofițerii de marină francezi pentru ajutorul prestat catolicilor din Canea cu ocaziunea incendiului escat acolo, era pentru cei păgubiți de foc a trimis 10,000 frcs.

A produs mare senzație o pastorală dată de Archiepiscopul de Turin. Într'insa e vorbă și despre activitatea clerului a fără de biserică. Prelatul zice, că nu va fi adevărată pace socială, până când clerul nu va relua noua organizare a societății catolice și generalisând organizarea va restabili baza cea sigură, sgduită de cătră francmasonii.

Sfinția Sa în 23 a c. a primit în audiență pe marele duce rusesc Nicolae, care s'a prezentat însoțit de agentul diplomatic de lângă Vatican Iswolski.

Germania.

Congregațiunea părinților Redemptoriști în curând își va întemeia o casă în München, unde de mult sint așteptați. De când consiliul federal a declarat, că Redemptoriștii nu se numără între ordurile călugărești afine cu al Iesuiților, acești călugări se înmulțesc mai ales în Bavaria.

La insistarea centrului parlamentar nu preste mult consiliul federal va fi silit, să-și dea învoirea și la abrogarea legii, care opresce Iesuiților intrarea în Germania.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În săptămâna trecută s'a terminat și desbaterea bugetului de justiție. De atunci încóce ședințele dietale sint mai scurte și încă mai puțin interesante.

În ședința din 20 a c. ministrul de justiție Erdély a înaintat dietei proiectele de legi despre curțile cu jurați și despre intrarea în vigore a procedurii penale, pe cum și despre modificarea §-lui 412 din condicele penal și a §-lui 59 din legea despre prevaricări. Tóte proiectele acestea s'au străpus comisiunii de justiție.

Dieta a suspendat dreptul de înmunitate a deputaților Ivánka, Holló, Légrády și Kossuth pentru delictul duelării, al lui Podmánczy pentru vătămarea de onóre în afacerea Kasics, al lui Rakovszky pentru un delict de presă și al lui Lepsényi pentru leziune corporală grea din neatențiune.

În ședința de Lună ministrul de interne răspundând la interpelarea lui Horanszky négă, că în cercul Székely-Udvarhely comitele Haller ar persecuta pe cei ce au fost contrari guvernului la ultimile alegeri. Asemenea négă ministrul Perczel, că matriculanții din Lednic și Lopossó s'ar fi făcut vinovați de mai

multe neregularități. Lepsényi, care a interpelat în afacerea acesta, ca și Horanszky s'au provocat la doveđi, dară fără de nici un rezultat: ministrul négă, era majoritatea iea spre sciința negarea, și cestiunea e înădușită.

În ședința de Marți presidentul dietei anunță, că deputatul cercului Rosenau, contele Andrassy Géza, și-a depus mandatul. E de însemnat, că Andrassy G. a venit în diferență cu ministrul Bánffy și aparține bancarilor, de a căror incompatibilitate cu mandatul de deputat chiar acum se ocupă comisiunea parlamentară.

Ziua de 24 a c. a fost critică pentru ministrul Bánffy. Városov Gyula într'o interpelare a imputat lui Bánffy lipsă de tact politic din cauză, că acesta prin un comunicat din semioficiosul „Bud. Tudósító“ a declarat, că după părerea dînsului față de contele Andrassy nu subversază cazul de incompatibilitate. Városov a zis, că atunci, când întregă țara se plânge asupra corupțiunii, unui ministru nu-i este permis a face atari declarațiuni chiar acum, când stăm în fața judecării alor 4 casuri de incompatibilitate.

Br. Bánffy a răspuns în dată protestând în contra calificării de lipsă de tact politic. El a mai afirmat, că legea de incompatibilitate ar fi defectuoasă, și va propune esmiterea unei comisiuni spre a studia modificarea ei.

Maioritatea dietei a fost mulțămită cu răspunsul.

Deputatul Molnár a interpelat în cauza purtării ilegale a matriculantului civil din Kuttin.

În 26 a c. s'a început desbaterea apropriațională.

Austria.

Alegerile s'au terminat cu înmulțirea deputaților, cari țin la principiile creștinesci. Liberalii au perderi însemnate

ante fores suspirare, inconsolatique recedere necessitantur.

His itaq, et aliis miserrime afflicti, cum nullam aliam post Deum spem, praeter Mattem Vram, habeamus ad benignos Eiusdem Pedes humillime provolvimur, et ne sub Regimine Mattis Vrae, tales excessus et injurias, in oppressionem et paene totaliter extirpationem nrae Catholicae Nationis vergentes, in Terra Regia patrari sinat; verum, rupta clementissime mera, sub benignissimis Mattis Vrae Alis, protegere, a talibusq tam Religionis, quam Nationis Impetitoribus nos defendere dignetur, per quidquid possumus obtestamur, demisse insuper supplicantes: Ut per Confirmationem Diplomaticam, et claram insertionem, nos veros ejusdem Terrae aeq ac ipsos, Haeredes esse, benignissime pronuciare, facultatemque ad illa, quae illis licent, etiam nobis concedere, serioq mandare dignetur:

1-ma. Ut a Novitatibus, et via facti inflictiis injuriis tandem desistatur.

2-do. Ab Aquis, Territoriis, Artibus in Pagis exercendis, aliisq beneficiis, cum aequae portemus onera, ne interdiciamur, et per Coetus ipsorum damnificemur.

3-tio. Me ab exercito Jurisdictionis meae Ecclesiasticae ne impediatur, causisq Ecclesiasticis non se immisceant.

4-to. Absq processu Juris ob Taxas incaptivati, libertati restituantur, condigna ipsi satisfactio impendatur.

5-to. Ut Consolationem et Justitiam etiam nostrates in sedibus praefatis obtineant, saltem in causis inter Catholicum et Luthe-

ranum oriundis, senatibus, cum judicent, etiam Catholicos proportionaliter tot ex nostris, quot ex illorum numero, imponantur. Si nos enim alicubi in Personis, ad hoc capacibus defecerimus, sufficientes dantur Germani et Hungari Catholici pro parte nostra denominandi, qui si non Nationis, saltem Religionis ductu et instinctu, Justitiae partes agent.

6-to. Amplissimo D-no Consuli Cibiniensi Popinae in Resinar occupatae, et ut a Taxationibus, aliisq potentiariis actibus introductioneque Juris D-nalis desistat, demandetur; nostratibus vero contra similes illegalitates machinantes, assistentia et brachium se defendendi indulgeatur.

7-mo. Ne amplius nobis, (ut fieri solet) objiciatur, quod non habeamus homines doctos (licet multos praeclaros habeamus), Fundationales a Matte Vrae piissime resolutae expediatur. Fundus Carolinensis Clero pro scholis, Calugeriis sive Monachis, cum illorum fuerit, assignetur, nec amplius confiscetur. Residentia Eppalis cum Monasterio Capitulari, ad erudiendum Populum summe necessario, aedificetur. Insuper, ut Inventus ad studia animum habeat, praefati Proventus Parochiales, vel ad minimum fundi sufficientes, Interni et Externi pro oeconomia ad sustentationem Parochorum necessarii, ubiq in Trannia assignentur.

8-vo. Praefatus fundus Cibiniensis, Cultui Divino concedatur.

Proqua Mattis Vrae, erga tam desolatos subditos demonstranda clementia, Deum pro longaeve Eiusdem Mttis Vrae Incolumitate

et prosperitate exoraturi; consolationem in praemissis humillime praestolamur Mttis Vestrae.

Humillimi fideles et indigni subditi

Ioanes I. L. B. Klein.

Eppus Fogarasiensis et totus Clerus Natioque Valachica Unita in Terra Regia existens.

(Orig. 18-va Aprilis 1735, in Consilio Cancellariae Transs. Aul. lectum; extat in eiusdem Archivo, sub nro 93:1735).

PS. Documentele și notițele lui L. Rosenfeld se află în colecțiunea, care-i poartă numele, din biblioteca Bruckenthal, în fascicoul cu titlul „Walachische Union“.

Varietăți.

Sborul rîndunelei. Despre iuțela sborului rîndunelei fôea periodică „Himmel und Erde“ ne împărtășește următoarele: De o dată cu câți va porumbi de postă din Antwerpen au slobođit de la Compiègne și o rîndunea, carea își avea cuibul asemenea în Antwerpen, și carea mai întâiu au însemnat-o cu colóre. Rînduneaua fără de a se mai orienta a sburat ca fulgerul de-a dreptul spre Antwerpen și după 1 oră și 8 minute a făcut calea cea de 255 km până la cuibul său, pe când porumbii ajunseră în Antwerpen 3 ore după aceea. De aci rezultă pentru porumbi o iuțelă de 15 m, pentru rîndunele de 58 m pe secundă. Pe lângă iuțela acesta rîndunelele trec toamna și primăvara preste Marea mediterană cam în 6 ore.

În curia a V-a n'a reușit nici un liberal, căci acolo alege poporul de rînd, care e sătul de domnia numită liberală.

Cum se vor grupa partidele în parlament, încă nu se poate prevedea cu siguranță. Foile vieneze ne dau următorul rezultat al alegerilor: Cehi tineri 59, clubul polon 58, Germani progresiști-liberali 46, conservativi 37, partidul popular german 37, creștini sociali 30, marii proprietari fideli constituțiunii 28, partidul popular catolic 20, social-democrați 14, Sloveni catolici 13, Italiani liberali 9, Ruteni polonofili 7, Croați bătrâni 6, aderenți de ai lui Stojalowski 6, Italiani catolici 5, Românii 5, Croați tineri 5, progresiști 5, aderenți de ai lui Schönerer 5, liberali moderați 5, Ruteni dissidenți 4, partidul mijlociu 3, Sloveni naționali 3, partidul popular polon 3, Sârbi 2, industriali 2, diverși 8, la olaltă 425. Dintre alegerile făcute, pe cum se prevede, unele vor fi protestate, dară abia credem, să fie vre una anulată.

România.

De mai multe săptămâni guvernul este neîncetat în criză. Ministrul Sturdziș Cantacuzin și C. Stoicescu și-au dat dimisia. Pentru ocuparea posturilor lor decurg negocierile între Sturdza și Aurelian. Se zice, că Sturdza ar pretinde pentru aderenții săi cinci portofolii, pe când Aurelian e gata a-i oferi numai trei. Până acum pertractările nu au dus la nimica. Se crede, că Aurelian la casul, când nu ar putea completa cabinetul în conțelegere cu Sturdza, va cere concursul grupului Fleva.

Din Bucuresci se anunță, că ministrul president Aurelian a comunicat camerei, că Regele a primit dimisiunea ministrilor Cantacuzino și Stoicescu. Afacerile externe le conduce interimar Aurelian, era cele financiare ministrul de interne Lascar. Cercurile guvernamentale se crede, că această rezolvire a crizei va promova unirea între diferitele fracțiuni ale partidului național-liberal.

Germania.

Aniversarea de 100 ani a nașterii fostului împărat Wilhelm I. s'a serbat cu mare aparat. În onoarea marelui împărat s'a ridicat un monument și s'au bătut medalii comemorative cu inscripția: „Wilhelm der Grosse.“ Ca întemeietorul actualului imperiu german Wilhelm I cu dreptul se numără între cei mai mari domnitori. Cu toate acestea Bismarck, care a fost mâna dreaptă a împăratului, n'a voit să participe la serbările aranjate întru amintirea lui. Ce e mai mult, prin un organ al său scrie Bismarck, că împăratul Wilhelm nu a fost om mare, ci om onest și sincer, și în ce privește curajul personal, adevărat erou.

Prin enunțările sale Bismarck a atins în mod puțin delicat și pe nepotul lui Wilhelm, adevărat pe actualul împărat.

Turcia.

Creta nu e pacificată, războiul cu Grecia amenință cu erumpere în fie care moment, finanțele imperiului sînt desecate, creditul e sfârșit și acum situația devine și mai critică prin ferbe-

riile interne. În Tocat s'a escat în 19 o revoltă, în care s'au macelărit la o sută de Armeni. Ambasadorii au recercat Pórta, să erueze lucrul și să pedepsescă pe culpabil. Guvernul turcesc, ca să modereze impresiunea penibilă produsă prin macelul din Tocat, a trimis pe Hassan-Fehmi-pașa ca comisar, era pe guvernatorul din Tocat, pe comandantul gendarmeriei și pe comisariul de poliție de acolo i-au aruncat în carcer preventiv.

Armenii din nou urgiteză introducerea reformelor promise.

Armata turcescă din Macedonia se întărește cu trupe nouă.

Creta.

Admiralii puterilor au distribuit între olaltă țermurii cretenii, cari au să-i blocheze năile singuraticelor puteri. Însă-și blocarea înainteză de tot încet. Se vorbește, că guvernul englez nu este aplicat a concurge la regulamentarea Greciei prin măsuri coercitive. Din această cauză presa germană și cea rusescă atacă aspru politica engleză, care numai incurajeză opoziția Grecilor. Din Paris se anunță, că ambasadorul englez de acolo ar fi declarat guvernului francez, că Anglia e gata a trimite în Creta 10,000 de ostași și a pacifica singură Creta. Ofertul Angliei nu sînt aplicate a-l primi cele alalte puteri, căci la timp pe Anglezii i-ar scotea mai cu anevoe din Creta de cât pe Grecii ori pe Turcii.

Admiralii au dat o nouă proclamațiune, în care provocă pe insurgenți și trupele grecesci, să se abțină de la atacarea forțelor turcesci, de cari puterile au lipsă spre conservarea ordinii.

La casul dacă Grecia nu s'ar liniști, guvernul englez insistă pentru blocarea porturilor Pireu și Volo, ca Grecia să nu-și pótă duce armata pe mare spre Tesalia. Turciei să i-se impună de altă parte, ca să se contenescă de la orî ce încălcarea teritoriului grecesc.

Africa.

Republicile Transvaal și Oranje din sudul Africii au închiat un tractat, în sensul căruia dacă una din ele ar fi atacată, ceia alaltă să fie datore a-i sări într'ajutoriu. Diferențele dintre ele le va complana un arbitru.

Consolidarea republicilor africane le va emancipa de sub tutoratul puterilor europene.

O luptă pentru neatfirnarea bisericii.

Guvernul nostru declarase, că nu va să mai provoce încă și a doua legislațiune bisericescă-politică. Cine i-o crede? Ca și cum liberalismul nu ar fi tot el, orî umbla, să fericescă Ungaria, orî vre o republică de prin America!

Orî unde cercă liberalismul, să fericescă vre o țară, stavila cea mai puternică, ce-i stă în cale, pretutindenea e biserica catolică. El de aceea pretutindenea, unde va să ajungă la țintă, vrînd nevrînd trebuie să cerce a tăia catolicismului vinele de viață. Și vinele acestea de viață sînt școla confesională și neatfirnarea clerului.

Cel ce urmărește cu luare a minte cătu-și de puțină mersul politicii bisericesci

din patria noastră, acela trebuie să vadă, că liberalismul, — și aci nu există deosebire între guvernamentali și între opoziționali, — își îndreptă la noi totă silința spre a tăia vinele acelea de viață ale bisericii. Și silința acesta și-o dau sub devisa consolidării statului național.

Dar spre nenorocirea liberalilor noștri și spre norocul bisericii lupta acesta împotriva bisericii la noi nu e originală. Ea din potrivă e o decopiere a luptei celei ce în deceniile ultime a decurs și s'a terminat aproape cu desevărsire în puternicul imperiu german. Atât de multe sînt adevărate punctele de asemănare dintre lupta bisericescă din Germania și dintre cea de la noi, cât și orbul trebuie să le bage de samă și să vadă, că lupta aceasta la noi e numai o copie a celei din Germania.

Pentru ca să se vadă lucrul acesta, vom în cele următoare să urmărim istoria așa numitului „Kulturkampf“ din Germania. S'ar păre, că excursiei acesteia istorice nu-i este locul aci în partea acesta a foii. Dară cetindu-o cu luare a minte orî cine pótă să se convingă, că ea pentru noi e nu numai instructivă, ci cu o cale și forțe actuală. Ea ne arată adevărat, la ce avem să ne mai așteptăm din partea liberalismului, și cum avem să întimpinăm cele ce ne mai pregătesc liberalismul.

„Noi vom fi stăpâni preste catolicism,“ zise Bismarck deja în 1869, „dacă rasele latine în scurtă vreme își vor fi pierdut influința.“ Religia răsărită era catolicismul. În acesta se părea lui Bismarck, că ele au încă „un element de putere“, și ele de aceea își vor pierde influința sa în cele internaționale, în dată ce el în Germania se va fi făcut „stăpân preste catolicism“.

Mijlocul spre ajungerea acestui scop avea să fie Kulturkampful.

Kulturkampful avea întâiu și mai întâiu să împlinescă lucrarea de reformațiune întreruptă acum sînt 300 de ani. El avea apoi să unescă sub un împărat luteran într'un întreg bine încheiat Germania cea politicesc sfășiată prin desbinarea religioasă. De pe fundamentul acesta solid avea apoi Germania cea nouă să lea asupra-și conducerea politică și bisericescă a Europei. Temeiul acesta solid spera Bismarck să-l creeze cu ajutoriul unui cler catolic german atîrnătoriu de la puterea statului.

Întregă opera acesta se întemeia pe un plan gigantic, a cărui executare putea să provoce sguđuituri grozave. Resonul de stat îi poruncia deci, să cerce căi de acelea, pe cari să-și pótă aservi clerul catolic din Germania, fără ca acesta să facă sgomot orî să provoce primejdii.

Kulturkampful s'a început, în dată ce norocul războiului în 1870 s'a plecat în partea Germaniei. Deja în 24 Octombrie 1870 a vestit cancelarul Bismarck marelui duce de Baden, că „el după terminarea războiului va porni împotriva infalibilității“. Era după ce opera politică era terminată, după ce „coperișul era boltit de-asupra împărăției comune“, putu să se începă „zidirea internă a împărăției“, adevărat putu să se pornescă plănuitul Kulturkampf.

Dacă se consideraū proporțiile puterilor dintre cele două tabere inimice, ele judecându-se din puncte de vedere curat externe trebuiaū să se înfățișeze de tot neegale.

În fruntea unei tabere sta un conducătoriu puternic, care cu iscusința sa diplomatică și cu cutezarea și cumpetul voinței sale ingenunchiase cele două împărății catolice ale Europei. El era spriginit de o oște victorioasă, ostașii și generalii căreia se adeveriseră de cei mai buni în Europa întrăgă.

Și spațma, ce o răspândia oștea acésta în jur de sine, pe cum și împrejurarea, că acea parte a Europei, care ar fi putut să se pună la mijloc, era saū protestantă saū schismatică orî era cuprinsă și ea însă-și cu asuprirea bisericii catolice, — situația asta internațională nespūs de favoritoare pentru oștea Kulturkampfului a făcut, ca executarea planului Kulturkampfului să se pótă începe făr de témă de intervenția vre unei puteri străine.

Er în lăuntru Germaniei proporția forțelor dintre partidele luptătoare se presenta ca 1: 6, căci nouă alesul centru făcea numai a șeptea parte a parlamentului.

Și inimicii bisericii dispuneaū nu numai de voturi, cari număraū, ci și de cele ce ponderaū. Pe încetul aū reușit, să tragă pe împăratul Wilhelm în partea sa. Clironomul Frideric Wilhelm era de un gând cu liberalii. Dintre toți prinții din Berlin și dintre toți suveranii imperiului german nu era aplicat nici unul, să remonstreze la împăratul împotriva rășboiului, celui ce se plănua asupra bisericii catolice. Singur numai nobilul rege Ioan de Saxonia a făcut pașul acesta, înse n'a ajuns la nimica.

Eră ce privesce partidele politice, se adevări din nou străvechiul adevăr, că Pilat și Irod erau prietini, în dată ce era vorbă de năvală asupra lui Christos și a bisericii lui. Începând de la dreapta extremă și până la stînga extremă se formă o coaliție din conservativi, național-liberali și progresiști, cari închideaū ochii la alte diferențe de partid și făceaū afront centrului. Tot asemenea făcu și presa, pe când catolicii aveaū numai trei organe mai mari.

Și pe lângă aceea ómenilor din tabera catolică de loc nu le venia, să credă, că lupta se pregătia nu întru atăta din partea liberalilor, ci chiar din partea guvernului. În special episcopatul nu putea să-și însușescă convicția, că catolicii de acum înainte vor avé să dea pept guvernului și liberalismului de o dată. Papa însu-și avuse pe timpul rășboiului franco-german atăta încredere față cu guvernul Prusiei, cât pertracta cu el cu tótă serioșitatea, ca să găsescă în Prusia loc de adăpost la casul, dacă Piemontesii i-ar crea în Roma o situație, carea de loc nu ar fi putut să o sufere. Eră în epistola, în care Piū IX a gratulat lui Wilhelm I la proclamarea lui de împărat al Germaniei, a scris între altele, că prietinia față cu Papa, căreia împăratul i-a dat espresie, „va contribui mult la scutirea libertății și drepturilor religiei catolice“, și a zis, că „nu va omite nimica, prin ce cu prilej binevenit să fie spre folos“ împăratului.

Dar limpedirea convicției cu privire la aceea, că cine va să dea în Germania năvală asupra bisericii, nu întârziă mult. În 21 Martie 1874 s'a deschis întâia sesiune a parlamentului noului imperiu german. În mesagiul tronului se cuprindeaū și envintele, că noua Germanie „e destul de puternică și conscie de sine, ca regularea afacerilor sale proprii să o păzescă de dreptul său exclusiv,

care înse tot de o dată e și de ajuns și deplin satisfăcătoriu“. Ce aveaū să însemne cuvintele acestea, avea să o esplice adresa. În desbaterea asupra proiectului de adresă propunătorii lui a spus-o pe față, că cuvintele acelea vor să zică, că de acum înainte nu se va mai permite, ca un străin, cum e Papa, să se amestece în afacerile interne ale Germaniei. În zădar protestară deputații centrului și câți va deputați poloni și alsatiani: toți cei alalți, așa dară maioritarea covrșitoare a primit proiectul. Eră când a ajuns la rînd concepierea constituției noului imperiu, liberalii declarară deja fără sfială: „Noi am luat asupra-ne lupta împotriva ultramontanismului, noi vom să o și terminăm.“

(Va urma.)

Noutăți.

Din archidieceșă. On. *Alexandru Circa* adm. parochial gr. cat. în *Ogra* din protopopiatul Ernotului, e numit paroch al acelei parochii.

Concurs. Cu terminul de 15 April a. c. s'a scris concurs pentru următoarele parochii din archidieceșă: I. *Boș* în protopopiatul Coșocnei cu emolumentele: Casă parochială cu 5 despărțeminte, staul pentru 20 vite, șură, grănar cu celar sub el și coșer; porțiune canonică comasată 50 jug. arătoriū, 21 jug. finaț și 2 jug. pășune; din fundațiunea Ducaiană 46 fl. 74 cr. și de la 2 curialisti 9 fl., de la 150 familii câte 1 ferdělă de bucate și câte o zi de lucru; stola îndatinată. II. *Patu* în protopopiatul Coșocnei cu emolumentele; Casă parochială cu 3 despărțeminte, culină, staul și șură, cotețe; porțiune canonică 34 jug. arătoriū și 10 jug. finaț de calitate bună; 60 metrete bucate à 16 cupe vechi și 60 zile de lucru; stola îndatinată. III. *Peteu-Legiu*, cu emolumentele: În *Peteu*: Casă, grănariū, șură și staul; porțiune canonică 17 jug. 670 °□ arătoriū, 1 jug. 1315 °□ finaț, 5 jug. pășune; de la 40 de familii câte o zi de lucru și câte o metretă de cucuruz, din cari 1/3 ale cantorului; venitele stolare. În *Legiu*: Porțiune canonică 17 jug. 1337 °□, din cari 2/3 ea a cantor-docentului; de la 60 de familii câte o metretă de cucuruz și câte o zi de lucru, din cari 1/3 sînt ale cantor-docentului; venitele stolare.

Întru marirea lui Dumnezeū. Domnul *Ioan Sântu*, șef al vămii din Iași, originar din Timpăhaza de lângă Aiud, a remis la mâinile Ilustratîi Sale Domnului Episcop al Lugoșului Dr. Demetriū Radu suma de 1000 lei în aur cu scop de a contribui la ridicarea unei biserici în parochia Timpăhaza-Ufalău, din care își trage originea și Ilustritatea Sa Domnul Episcop Radu. Fapta acésta a dlui Sântu, care își va primi rēșplata cerescă, sigur va atrage mulți urmași și va face, ca dorința Ilustratîi Sale de a vedé în parochia sa natală alătura cu școla frumoșă gr. cat. și o biserică vrednică, să fie cât mai curēnd realizată.

Serată literară. Renniunea femeilor române gr. cat. din Blaș a aranjat o serată literară Duminecă în 21 a. c. Serata s'a ținut în sala de desemn a gimnasiului, cu programul: „Femea și religiunea creștină“ disertatiune de Cl. Dr. Iacob Radu, spiritual seminarial; „Visul lui Ștefan cel Mare“ poezie de D. Bolintinean, declamată de dna Elena Trifan, și „Raciū boerului“, anecdotă de Speranță predată de dșora Maria Ripean, elevă a internatului de fetițe Vancean. Atât pe disertantele, cât și pe declamatorele publicul i-a rēșplătit cu aplause și felicitări. Interesanta disertatiune a Cl. Dr. Radu sperăm a o puté publica.

Procesele politice se pare, că sînt la noi fără de sfârșit. În luna acésta încă s'aū pertractat câteva. A nune tribunalul din Alba Iulia în 18 a. c. a pus pe banca acusaților pe 8 domni, 1 dómna și 2 dumnișore din Bucium, pentru că aū întimpinat în 27

Iuliu 1894 pe defunctul preot Iovu Băbuț, care atuncia se întorcea din temnița de la Cluș, unde și-a făcut osinda pentru un delict politic. Întimpinarea lor tribunalul a calificat-o de preamărire a osinditului Băbuț. Acusații s'aū prezentat fără apărător și aū fost condamnați, domni la câte 8—30 zile de carcer ordinar, éră dómnele la câte 50 fl. amendă. Pe de-asupra toți aū să supórte speșele procesuale, cari sînt considerabile. — În 20 a. c. tribunalul din Sibiu a condamnat la 25 fl. ori 5 zile de carcer pe preotul gr. or. din Zlatna Emanuil Beșă pe motivul, că pe când era învățător în Poiana Sibiului, cu ocașinea unui ospet ar fi glorificat pe Români condamnați din cause politice numindu-i martiri. — Alt proces monștru e pus le cale în contra frunțașilor români din Curticiū, cari din incidentul serbărilor milenare în 9 Maiū 1896 ar fi făcut demonstrațiuni antipatriotice.

Tinerimea universatară din Budapeșta în contra ministeriului. În 25 a. c. municipiul Budapeșta a desbătut adresa comitatului Heves, care cere spriginirea protestului în contra cuotei. Desbaterea a fost forțe înfocată. Deputații opoșionali Polonyi și Horanszky aū combătut înmulțirea cuotei în defavorul Ungariei și în favorul Austriei. Tinerimea universitară, care s'a adunat în număr mare pe galerii, a aplaudat pe contrarii cuotei, éră pe apărătorii ei și ai guvernului i-a persiflat. Primindu-se propunerea lui Pucher pentru respingerea adresei comitatului Heves, tinerimea a continuat demonstrația atât în sala ședinței cât și pe stradă strigând: „Abzug tradatoriū de patrie!“ Abzug Bănffy!“

Batjocorirea religiunii creștine. Ziarul „Gyöngyösi Lapok“ aduce șcirea, că pe timpul carnevalului jidovesc un recipiat și-a permis gluma necualificabilă de a se îmbrăca în vestiminte preoșesci și ornate sacre și așa a umbra pe stradă din casă în casă ca mască. Recipiații se fac și rēșfățați.

Agenti șarlatași. Publicul de la țară nu o dată este molestat de unii pretinși agenți de bancă, cari se oferesc a mijloci împrumut ieftin. Ei a dese ori își fac ofertele prin ziare. Dacă îi recereă ore cine, să-i mijlocescă împrumut, în dată poștesc anticipație, dară în scopul mijlocirii de împrumut ieftin nu întreprind nimica. Când omul lipsit le scrie, să grăbescă afacerea, agenții îi rēșpund, că tóte sînt în ordine, să aiba numai răbdare. Ieșindu-și din răbdare cel ce așteptă bani, scrie din nou la agent, și acesta în cele mai multe casuri mai cere o anumită cuotă ca anticipație la contragerea împrumutului, saū reserie, că biroul de informațiuni a scris, că împrumutătorul nu are credit, și ast fel nu i-se pot da bani. Bietul om după ce a așteptat în zădar după bani, se mai trezesce și cu pierderea anticipației, și ca să nu-și facă spese nouē, a rare ori denunță pe șarlatan autorităților. Pe calea acésta înșală câte un agent sute de fl. la an.

Cămētăria între Ruteni. În urma tânguirilor dese ale episcopului Firczák cu privire la sórtea Rutenilor s'a dat ordin gendarmeriei ca să cerce, întru cât graséză usura între Ruteni. Pe cum i-se scrie lui „B. H.“, cercetarea a constatat, că Jidovii usurarî de comun ieau camētă de 40—60% de la Ruteni.

Reforme în legea jidovescă. O parte însemnată a sinedrului jidovesc din Paris lucră pentru introducerea următoarelor reforme în legea jidovescă: Primirea calendarului gregorian; serbătorirea Duminecii în locul sâmbetei; ziua cea lungă și pascile jidovesci să se serbeze de o dată cu ale creștinilor. Una le mai dorim la Jidovi: reforma moralei lor și primirea moralei în adevăr creștinesc.

Cas de mórte. *Petru Geusan* paroch în *V. S. Ioana* din protopopiatul Reghinului a repausat în 27 Februar în anul al 71-lea al vieții și al 45-lea al preoției.

În veci amintirea lui!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecești.

(Continuare.)

b) În sens *estensiv*. Însemnătate practică mai mare are ceea cealaltă întrebare mult discutată, dacă efectele jertfei eucharistice sînt nemărginite ori dîră sînt mărginite și țermurite în privința estensiunii, adică în privința celor ce leaș parte la ea. Dacă vom rîspuns la întrebarea acîsta, avem sî distingem pușintel. Credincioșii aceia, cari leaș parte la jertfî în chip personal și activ, adică aceia, cari asistî la jertfî cu evlavie și aș aduc jertfa împreunî cu preotul, aceia dobîndesc prin asistarea acîsta un rod sacrificial deosebit. Rodul acesta, care se dobîndesc *prin participare la jertfî*, pe cum admit toșii teologii, e *nemărginit*, adică într'însul toșii cei de faș se împîrtîșesc în chip nescurtat și nemicșorat, fie ori cît de mare numîrul celor ce de o datî asistî la aceea-șii liturgie. Fie adunașii mulșii ori pușinii în jurul altariului, fiesce care dintr'însii primesce în chip nescurtat întregul și deplinul rod de grașii, care corîspunde activitîșii lui, aducerii lui, evlaviei lui. — Dacă mai mulșii preoșii celebrîză împreunî, adică sfinșesc acele-șii elemente sacrificiale, atunci nu pîte fi vorbî numai de o singurî jertfî, ci se aduc atîtea jertfe, cîșii sînt preoșii, cari celebrîză împreunî. Dîrî fiesce care din ei sevîrșesc un adevîrat act sacrificial. Activitîșii lui sacrificiale prin urmare î corîspunde chiar acela-șii rod, ca și cum el ar fi celebrat singur s. liturgie.

Înse cestiunea, ce ne ocupî aci, nu se referesc întru atîta la rîdele acestea, ca mai vîrtos la rodul acela, în care se împîrtîșesc ore cine prin aceea, cî preotul aplicî jertfa pentru el în mod special. Ni-se îmbie adică întrebarea, dacî jertfa eucharisticî, de se aplicî pentru mulșii, dobîndesc fiesce cîruia dintr'însii rodul întreg și deplin, adică chiar atîta, cît i-ar dobîndi, dacî ea s'ar aplica singur numai pentru el? Ori dîrî rodul sacrificial, fiind mărginit cu privire la intensivitate, se împarte între cei mulșii, și aș darî ajunge fiesce cîruî singuratic cu atîta mai pușin rod, cu cît e mai mare numîrul acelora, pentru cari jertfa se aduce în mod special? Unî rîspund afirmativ la întrebarea cea dintîi și negativ la a dîua, adică ascriî jertfei eucharistice eficacie nemărginitî în privința estensiunii, cînd ea se aplicî pentru mai mulșii. Înse argumentele acelea, cu cari vor ei sî-șii proptîscî pîrerea acîsta, par a nu fi de ajuns. De aceea cei mai mulșii teologi susșin cu tot dreptul, cî rodul sacrificial se împîrșesc între singuraticî, și cî *singuraticul* prin urmare *primesce cu atîta mai pușin, cu cît sînt mai numîroșii aceia, pentru cari se aplicî rodul jertfei*. În sine consideratî jertfa eucharisticî adevîrat cî ar putî să deprindî o eficacie nemărginitî în privința estensiunii, de cum va Christos o ar fi instituit ast fel; cîci în lucrul acesta hotîresce voința lui Christos. Înse chiar aceea nu se pîte dovedi, cî Christos ar fi împîrtîșit jertfei eucharistice eficacia aceea. Din contrî pîrerea și *praxa bisericii*, carea mai ales în lucruri de felul acesta are putere doveditîre deosebitî, ne spune chiar *contrarul*. Dîrî biserica acum de vîcuri, ba chiar de pe timpul Apostolilor aprobî și recomandî obiceiul de a aplica jertfa eucharisticî pentru singuraticî. Êrî acîsta ar fi favorirea unei *praxe* necuminte și pîgubitîre pentru credincioșii, de cum va jertfa ar putî să aducî la sute și la miî, ba chiar și tuturor folos chiar aș de mare, cît de mare aduce ea singuraticului. Dîrî din cauza, cî jertfa se aplicî pentru singuraticî, ar merge în pagubî rod nemîsurat de mult pentru cei alaișii credincioșii, și ei fîr de nici o causî ar fi eschișii de la dobîndirea lui. Dacă ar fi adică aș, atunci de ce sî nu se aplice jertfa în tot de una pentru toșii, atîta pentru cei viî cît și pentru cei mîrșii? Hotîrîri de ale bisericii ne mai spun apoi și aceea, cî preotul, cel ce primesce mai multe stipendii liturgice și pentru ele celebrîză numai o singurî liturgie, pîcîtuiesce nu numai în contra poruncii bisericii, ci și în contra dreptîșii și prin urmare e dator, sî restituîscî stipendiile. Hotîrîrile acelea se întemeiîză adică în chipul cel mai îvderat pe aceea, cî acei singuraticî, cari au dat stipendiile, în cazul contemplet de hotîrîrile acelea sînt pîgubișii, adică nu primesc atîta rod sacrificial, cît ar dobîndi fiesce carele dintr'însii, dacî pentru fiesce care stipendiu i-s'ar aplica în special cîte o jertfî eucharisticî. Causa internî se cuprinde în împrejurarea aceea, cî respectivul rod sacrificial în privința intensivî e mărginit, adică restrîs la o anumitî mîsurî; êrî de altî parte nimica nu îndreptîșesc pîrerea, cî rodul acesta prin simpla aplicare din partea preotului ar cresce, s'ar multiplica

de atîtea ori, cîșii sînt aceia, pentru cari se aplicî, aș ca mai pe urmî s'ar împîrtîșii neîmpîrtîșit și nescîrit fiesce cîruia dintr'însii. E deci fîrte întemeiatî convicșia aceea a poporului creștin, cî liturgia aduce ore cui folos mai mult, dacî se aplicî exclusiv numai pentru el, de cît dacî se aplicî de o datî și pentru alșii. Argumentele acestea dovedesc, cî în cuprînsul sîu întreg rodul sacrificial, de care e aci vorbî, e mărginit în privința estensiunii. Asta o relevîm, de ore ce unora le place a distinge aci între efectele, cele ce s. liturgie le produce ca jertfî de împîcare, și între cele ce ea le produce ca jertfî de cerere. Lor li-se pare adică, cî rodul de espiare sîu împîcare al jertfei adevîrat cî e mărginit numai la o anumitî mîsurî, nu îns tot asemenea și rodul ei cel de cerere sîu rugîciune. În privința cestui din urmî ei susșin, cî rodul în privința estensiunii e nemărginit, aș cî omul nu se pîgubesc, chiar și dacî jertfa s'ar aplica nu numai pentru el, ci și pentru alșii ori cît de mulșii. Dar argumentele celor, ce susșin aș ceva, dovedesc numai atîta, cî o atare aplicare nemărginitî ar fi cu pușintî, de ore ce preșul jertfei eucharistice e nemărginit, nu dovedesc îns cu o cale și aceea, cî o atare aplicare ar fi întu adevîr voitî de Christos și prin urmare se și întîmplî.

Pînî aci am considerat preșul și eficacia jertfei eucharistice, întu cît *Christos nu e numai darul de jertfî, ci și preot jertfitoriu*, sîu ce tot atîta însamnî, întu cît preotul vizibil sevîrșesc și aduce jertfa ca ministru și unîltî vie a lui Christos. Consideratî din punctul acesta de vedere s. liturgie e cea *„jertfî curatî“*, carea e curatî dupî firea sa și aș darî e curatî tot de una și pretutîndenea și nu pîte sî se peteze, nu pîte sî se facî neplacutî lui Dumnezeu, nu sî se scîrîscî în privința preșului sîu și în a eficaciei sale prin nici o nevrednicie ori rîutate a preotului, celui ce o aduce, și a credincioșilor, celor ce o aduc împreunî cu preotul. Însu-șii Christos jertfesc pe mîna vizibilului sîu locșinîtoriu, și aș jertfa eucharisticî în preșul sîu, în eficacia sa și în rîdele sale nu atîrnî de la sfinșenia și evlavia preotului și a credincioșilor, ci singur numai de la dignitatea cea nemărginitî a lui Christos și de la meritele lui dobîndite pe cruce. Asta va sî se esprime, cînd se zice, cî jertfa lui Christos tot de una e placutî lui Dumnezeu și eficace ex opere operato, adică în vîrtutea sevîrșirii sale valide și fîr de nici un alt adaus omenesc. Acest rod, care îșii are temeiul sîu în mod nemîjlocit și singur numai în Christos și în meritele lui cele nemărginite, e rodul sacrificial cel mai mare și mai singur, rodul sacrificial esenșial și propriu. Acest rod se întelege tot de una, de cîte ori e vorbî despre rodul jertfei eucharistice preste tot și fîr ca el sî se determine mai de aproape.

2. În locul al doilea avem sî considerîm preșul și eficacia jertfei, *întu cît serbarea jertfei e o acșione a întregii bisericii*, sîu cu alte cuvînte întu cît preotul sevîrșesc la altariu sfința acșione în numele și din comisiunea bisericii întregi. Jertfa eucharisticî e adică partea cea mai de frunte a cultului dumnezeesc celui public, care din rînduêla și spre binele bisericii se împlinesce prin ministri sfinșii și pușii a nume spre acest scop. La altariu jertfesc și se rîgî întregî biserica prin preot ca prin delegatul sîu. Ea aduce acolo lui Dumnezeu jertfa de adorare și de multîmitî, de împîcare și de cerere. Considerate din punctul acesta de vedere preșul și eficacia jertfei liturgice sînt condișionate prin dignitatea, meritul și sfinșenia bisericii. De aci urmîză, cî preșul jertfei eucharistice, întu cît o aduce biserica, tot de una e mărginit și țermurit, de ore ce biserica nici o datî nu e și nu pîte sî fie nemărginit de sfinșî. Se întelege deci de la sine, cî și efectele acelea, cari corîspund aducerii jertfei din partea bisericii, încî sînt tot de una mărginite în privința gradului și a mîrimii. Dar aci avem sî relevîm, cî biserica, întu cît jertfesc și se rîgî prin preot, nu pîte sî merite și sî satisfacî, de ore ce spre acîsta se pretînde o lucrare ori pîtimire realî a unei persîne bineplacute lui Dumnezeu, êrî biserica în celebrarea jertfei nu împlinesce o ast fel de lucrare actualî, careia i-s'ar cuveni vîrtutea meritului și a satisfacșiei. Aducerea jertfei eucharistice din partea bisericii are deci numai vîrtute de impetrare, adică pîte sî pogîre din ceriu grașii și binecuvîntîri numai în chipul, în care o face acîsta rugîciunea.

Sfinșenia e o notî esenșialî a bisericii și de aceea ea nici o datî nu pîte sî-șii lipsîscî. Dîrî biserica în tot de una e îmbracîtî în strîlucirea și podîba curîșeniei, fiind ea mirîsa lui Christos. De aceea jertfa cea înoșitî de multe rugîciuni și întrepunerî

Dumnezeu din mâinile ei tot de una o primesce cu bunăplăcere și o răsplătesce cu binecuvântarea cea mai bogată de grație. Dar fiind că *sfințenia bisericii* constă în sfințenia membrilor ei, sfințenia aceea nu e tot de una și neschimbată aceeași, ci e *acum mai mare, acum mai mică*. De aceea și jertfa bisericii încă e în grad acum mai mare acum mai mic plăcută lui Dumnezeu și pentru omenii mijlocitoare de mântuire.

Prin preoții săi biserica nu aduce numai jertfa, ci cu aducerea acésta mai împreună și *diferite rugăciuni și ceremonii*. Ritul sacrificial se împlinește în *numele bisericii* și de aceea mișcă pe Dumnezeu în chip deosebit, ca să dăruască credincioșilor vii și morți daruri bogate. Întru cât privește rugăciunile s. liturgii, biserica noastră nu admite variarea aceea bogată a formularului s. liturgii, carea o putem vedea mai ales în biserica apusană. Dară puținică variare a rugăciunilor permite și liturgia noastră. Variarea acésta e mai bătătoare la ochi atuncia, când biserica noastră în locul liturgiei s. Ioan Gură de aur în zile determinate ale anului celebrează liturgia s. Vasiliu. Mai admite apoi liturgia noastră puținică variație cu privire la rugăciunile sale atuncia, când jertfa se aduce în special pentru anumiți creștini repausați. Prin diferența formularului liturgic *eficacia jertfei eucharistice ca jertfă de cerere* poate deci să se potenteze în chip accidental și să se îndrepte în mod special spre scopuri diferite. Rodul sacrificial, care se dobîndesc prin mijlocirea bisericii în modul rugăciunii, nu e adecă hotărît înainte nici cu privire la fel și nici cu privire la măsură. De aceea însăși biserica în rugăciunile sale se obișnuiește a-și exprima cererile și dorințele așa, cât să se potă înțelege, ce fel de daruri va ea să dobîndescă prin jertfă și cui va să le aplice. Rugăminti speciale în cazul acesta sînt mai cu efect și mai cu folos de cât cele generale. Așa dară nu numai gradul sfințeniei bisericii, ci și calitatea rugăciunilor sacrificiale, ba și calitatea ritului sacrificial întreg are influință asupra măsurii și felului ródelor sacrificiale, cari se dobîndesc în numele bisericii.

Din cele zise rezultă întâiu, că prin rugăciunile mai intensive și mai speciale ale liturgiei s. Vasiliu se potentează în chip accidental *eficacia jertfei eucharistice*. — Tot asemenea trebuie să se zică și despre liturgiile acelea, în cari biserica fiind o mamă, care se

îngrijesce cu fragețime de fiii săi, pe lângă aplicarea jertfei mai recurge și la rugăciune, pentru ca pe fiii săi cei chinuți să-i scape cât mai curînd din focul curățitoriu și să-i introducă „în loc luminos, în loc de verdete, în loc de odihnă, de unde a fugit totă durerea, întristarea și suspinarea“. — De asemenea rezultă din cele ce am zis mai la deal, că din partea bisericii o liturgie celebrată cu solemnitate mai mare are preț și eficacie mai mare de cât o liturgie celebrată cu aparat liturgic mai simplu. Când liturgia se celebrează adecă în chip mai solemn, biserica desvöltă o strălucire mai mare, pentru ca să înalțe maiestatea jertfei, și prin acésta Dumnezeu se glorifică în măsură mai mare. Să ne gândim numai la ministrii (diaconii, subdiaconii, lectorii etc.) concelebranți, la odăjdiiile și vasele mai prețioase, la numărul mai mare al luminilor, la tēmăiări și la cântări. Serbarea acésta mai bogată și mai măretă a jertfei e bineplăcută lui Dumnezeu. De aceea strălucirea mai mare a aparatului liturgic e potrivită pentru a mișca mila lui Dumnezeu mai ușor la împărțirea darurilor cerute sau cu alte cuvinte pentru a împărțasi rugăciunilor și mijlocirilor bisericii o eficacie mai puternică.

Rodul sacrificial esențial, adecă cel ex opere operato, își are nemijlocitul și singurul izvor în jertfirea de sine a lui Christos. El de aceea e și neatîrnătoriu de la rugăciunile și ceremoniile liturgice. Când grăim deci despre aceea, că eficacia jertfei eucharistice poate să se potenteze prin rugăciunile și ceremoniile liturgice, atuncia înțelegem numai un *rod accidental*, care rezultă din rugăciunile sacrificiale liturgice, dară se alătură la rodul esențial și folosește nemijlocit aceluia ori aceluia, pentru cari se celebrează în special s. liturgie. Rodul acesta accidental al jertfei eucharistice în tocmă ca și rodul sacrificial propriu și esențial e de asemenea neatîrnătoriu de la starea grației preotului jertfitoriu și de la vrednicia ori nevrednicia lui cea morală, și de aceea cu respect la preotul jertfitoriu acest rod în tocmă ca și cel esențial încă se poate zice, că se produce ex opere operato, se produce adecă prin însăși jertfa liturgică însoțită de solemnitatea aceea și de rugăciunile și ceremoniile acelea, despre cari am grăit mai la deal, dacă s. liturgie o celebrează un preot, care e împuternicit spre acésta din partea bisericii. (Va urma.)

Ben Hur

saū

Zilele lui Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

E ușor de priceput, că Ben Hur, în vreme ce el adăncit în ast fel de meditații își continua calea, fu cuprins de ore care îngrijare pentru credincioșii marelui templu al naturii, mai ales pentru aceia, cari cu serviciul lor personal îl susțineau într'o stare așa de nespun de plăcută. În ce chip ajungeau ei la cultul acesta al lor, nu-i era mai mult o taină: cauza, înrîurinta, motivul le vedea limpede înaintea ochilor săi. Pe unii îi îndemna fără îndoială prospectul unei păci constante într'un loc sfințit, spre podoba căruia, dacă nu aveau bani, puteau să contribuască cu munca sa. Clasa asta se compunea mai virtos din omeni de aceia, a căror spirit plutia între temere și sperare; dar mulțimea cea mare a credincioșilor nu putea să se înșire în numărul aceluia. Mrejile lui Apollo erau largi, și ochiurile lor erau strîmte, și abia se poate spune, ce de lucruri scoteau luntrașii lui la uscat, nu întru atîta, că ele nu ar pute, să se descrie, ci mai virtos pentru că ele nu ar trebui să se descrie; ajunge, să scim, că majoritatea se compunea din sibariți de ai lumii întregi și din mulțimea mare în privința numărului, dar mică în privința vederilor, cari se aruncau în brațele acelei sensualități nesulimănite, în care se cufundase aproape întreg Orientul. Ei juruțele sale nu le făceau nici unui principiu sublim, — nici zeului muzicii, nici soțel lui

celui nefericite, nici unei filosofii, care pentru gustarea ei pretinde liniștea unei vieți retrase, nici unui cult dumnezeesc pentru a se împărțasi în mângăierea religiei, nici iubirii în sensul ei mai sfînt.

Cetitoriile bune, de ce să nu spunem aci adevărul? De ce să nu afli, că în epoca aceea pe totă fața pămîntului erau numai două popore, cari erau capabile de o înălțare, pe cum o înțelegem noi aci: poporele, cari trăiau conform legii lui Moisi și conform legii lui Brahma. Acestea singure țiar fi putut zice: Mai bine lege fără iubire, de cât iubire fără lege.

Simpatia e în măsură mare rezultatul dispoziției, în care ne aflăm în o anumită clipă. Mânia împedecă pornirea acésta. Ea dimpotrivă intră foarte ușor în inimile noastre, dacă ne aflăm în starea unei îndestuliri aproape perfecte cu noi înși-ne.

Ben Hur se duse mai de parte cu paș mai grăbit și cu capul mai ridicat; și în vreme ce susceptibilitatea lui față cu toate plăcerile din jur de el de loc nu scădea, el făcu o revistă presté toate acestea cu inimă liniștită și une oria cu suris supărat, căci nu putea să uite așa de iute, cât de aproape fuse și el de a fi amăgit.

VII.

Un nou însoțitoriu.

Înaintea lui Ben Hur era o pădure de ciparoși, fiesce care din ei câte o columnă, mare și obla ca un catarg. Când își luă îndrăznela de a intra în cărările ei cele umbróse, auzi sunetul vesel al unei trimbiți și în clipa următoare vedu chiar lângă sine

zăcînd în erbă pe patriotul său, cu care convenise pe calea către temple. Omul se sculă și-l întimpină.

„Te salut din nou,“ zise el în chip prietinos.

„Îți mulțamesc,“ răspuse Ben Hur și apoi întrebă: „Facem aceeași cale?“

„Eū merg la locul de alergare, de cum va și calea ta duce într'acolo.“

„La locul de alergare?“

„Da! Sunetul de trimbiță, care l-ai auzit adineaori a fost signalul pentru concurenți.“

„Prietine bune,“ zise Ben Hur cu sinceritate, „eū mărturisesc, că eū nu cunosc pădurea asta, și dacă ai voi, să-mi răspunđi la întrebările mele, eū îți voi fi mulțamitoriu și te voi însoți.“

„Förte mă bucur. Ascultă! Eū auz zuruital rötelor trăsurilor; ele încep cursa.“

Ben Hur ascultă o clipă, apoi își sevârși recomandarea, își puse mîna pe brațul omului și zise:

„Eū sînt fiul duumvirului Arriū, — și tu?“

„Eū sînt Malluch, un neguțatoriu din Antiochia.“

„Așa dar, bunule Malluch, sunetul trimbiței, scărțăitul rötelor, prospectul la distracție mă atrag. Eū cunosc în cât va deprinderile acestea. Nu sînt necunoscut în școlile de luptă ale Romei. Să mergem la locul de alergare.“

Malluch întărzia cu răspunsul.

„Duumvirul a fost Roman, și totuși ved pe fiul lui în portul Iudeilor.“

„Nobilul Arriū mi-a fost tată adoptiv,“ îi zise Ben Hur.

„A! Acum pricep și cer scusă.“

Trecând prin marginea pădurii ajunseră la un câmp, pe care era întocmit un loc de alergare în privința formei și estensiunii asemenea celui al stadiilor. Locul propriu de alergare era gătit din pământ puținel bătut și ud și de amindouă părțile era izolat cu funii, cari erau întinse slobod preste nisce stâlpi. Spre comoditatea privitorilor și a aceloră, cari aveau un interes, ce nu se mărginea numai la istețimea cărmuitorilor, erau aranjate spațuri, cari erau umbrite prin coperișe și aveau locuri de ședut în șire ascendente. În unul din șirele acestea se aședară nouă sosiții.

Ben Hur numără căruțele, când trecură pe din aintea lui, — erau nouă la număr.

„Am numai cuvinte de laudă pe sama acestor tineri,“ zise el voios. „Aci în răsărit gândiam, că se vor îndestuli cu câte doi cai, dar ei sînt ambițioși și se jocă asemenea împăratului câte cu patru cai. Dar vom vedé, cum se pricep la lucru.“

Opt din căruțe trecură stavila, unele în paș, altele în tropot, și toate fără excepție erau bine cărmuite. Apoi veni a noua în galop. Ben Hur erupse în o aclamare.

„Am fost în staurile împăratului, Malluch, dar pe părintele nostru Avraam de fericită amintire! ast fel de cai încă nu am vădut!“

Într'aceea trăsura cea mai de pe urmă trecu pe dinaintea lor ca vîntul. De o dată se învălmăși. Din locul privitorilor ôre cine erupse în un strigăt puternic. Ben Hur se întorse și vădu pe un bătrân, care se sculase de jumătate de pe una din băncile de mai la deal, și cu pumnii strînși și cu ochii scânteitori, în vreme ce barba lui cea lungă și albă fălăia neliniștită. Unii din privitori, cari erau mai aproape de el, începură a rîde.

„Cel puțin față de barba lui ar trebui se fie cu respect. Cine e acela?“ întrebă Ben Hur.

„Un om puternic din pustie de ôre unde de dincolo de Moav. El are turme de cămile și cai, cari, pe cum se spune, se trag de la fugarii Faraonului celui dintâiu, — numele lui e șeicul Ilderim.“

Ast fel răspuse Malluch.

Cărmuitorul căruței într'aceea își da totă silința, să liniștescă cei patru cai, înse în zădar. Fiesce care încercare zădarnică irita încă și mai mult pe șeic.

„Duce-l-ar Abbadona!“ strigă patriarhul cu glas țiuitoriu. „Fugiți, sburați! Auđiți, feți mei?“ Întrebarea acésta sună însoțitorilor lui, pe cari în dată îi puteai cunósce, că se țin de tribul lui. „Auđiți? Ei s'au născut în pustie ca și voi! Prindeți-i iute!“

Caii într'una săriau și dau cu picioarele.

„Afurisit Roman!“ și șeicul amenința cu pumnii pe mănătorii cailor. „Nu s'a jurat, că îi scie cărmui, nu s'a jurat pe întregă semînția zeilor sêi latini? Nu, lea-ți mînile, zic, lea-ți-le! Ei vor sbura ca vulturii și vor fi blândi ca nisce miei sătu, așa zise el. Fie afurisit! Afurisită fie mama de mincinoși, carea îi zice fiul sêu! Să-mi trebuésca, să-i ved nepremiați! Să nu-mi atingă nici unul cu sbiciul, că îl voi —“ restul cuvintelor se perdu într'o scrășnire furiosă a dinților. „Grăbésca unul din voi la ei și le rostésca un cuvînt, — numai unul, — din cîntarea cortului, care v'au cîntat-o mamele vóstre. O nebunul, nebunul de mine, că mi-am pus încrederea în un Roman!“

Unii mai cu minte din însoțitorii bătrânului se postară între el și între cai. Bătrânul nu mai putea răsufia.

Ben Hur putea pricepe turburarea lui și-l compătimia. Ființa lui vedea mai mult de cât poftă deșertă de câștig, — mai mult de cât îngrijare de reușita alergării, — în ochii patriarhului se putea ceti, că aci era vorbă de un lucru neprețuibil, ce după închipuirea lui era primejdut. Lui, fiului pustiei, i-s'a făcut a doua natură, ca să iubesca ast fel de animale cu o gingășie, care e vecină cu patima cea mai adîncă.

Caii toți patru erau de colóre murgă deschisă, nepetați, deplin potriviți și așa de proporționați, cât păreau mai mici, de cum erau în realitate. Urechii elegante se ridicau preste capetele lor cele mici; frunțile între ochi le erau pline și late; nările deschise arétau o pelită așa de roșie, cât aducea cu flacăra, și cerbicile li-le acoperiau nisce cóme fine așa de tare, cât le îmbrăcau umerii și peptul, în vreme ce în armonie norocósă pîrul de pe frunțile lor părea a fi o țesătură de vîl de mêtasă. Între genunchii și între glesne picioarele le erau lăpitate cât o mână deschisă, dar de-asupra genunchilor erau rotunđite prin o musculatură puternică, pentru ca să spriginésca trupurile îndesate; copitele le erau asemenea unor fîngii de achat, și când mergeau în apoi ôri urcau, cođile lor negre și lucii sbicieau aerul. Șeicul zicea, că acești cai erau neprețuibili, și cu tot dreptul zicea el așa.

Ben Hur îi esamină mai cu băgare de samă și cunoscu raportul dintre ei și dintre stăpânul lor: ei crescuseră sub ochii lui, erau obiectul grijii lui ziua și al visurilor lui superbe în timp de nópte. Dimpreună cu familia sa de a casă a fară în corturile cele negre din pustia cea fără umbră îi tracta ca pe nisce fi iubiți. Bătrânul aduse pe

favoriții sêi la cetate, pentru ca ei să-i câștige un triumf asupra urgisiților Romani; el de loc nu se îndoia despre învingerea lor, numai să pótă găsi un cărmuitoriu, care să scie tracta cu ei. Aci nu era vorbă numai de istețime, ci de pricepere nimerită, așa zicând de o gândire conformă cu cea a cailor. Bătrânul nu avea temperamentul mai rece al poporului apusan, el nu putea, să privésca nedibăcia cărmuitorului și apoi să-l dimită în chip urban; el era Arab și trebuia să colcăésca de furie și să umple aerul în jur de sine cu strigarea sa.

Mai înainte de ce ar fi sfârșit patriarhul strigările sale, vre o zece mînii și prinseseră deja frînele cailor și-i liniștiseră. Acum apărură altă căruță pe spațul cursei, și tot ca la cele alalte se înfățișară și la asta cărmuitorul, căruța și fugarii chiar așa, ca și cum ar apăre în circ în ziua probei finale.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut: **Imnuri păgâne**, poezii nouă de Duiliu Zamfirescu, cuprinde 27 poezii, dintre cari unele au de obiect lumea antică, a cărei urme autorul petrecînd în Italia le întilnesce la tot pașul. A fară de acestea mai are unele versuri de totă frumșeta, ca *Gethsemani*, *Sihistrul*, *Unii copil* etc.

Din „Biblioteca pentru toți“:

Nr. 116. 117 A. Vlăduța: *Iubire*, care cuprinde poeziile publicate în anii din urmă.

Nr. 118. Vasile Pop: *Fleacuri*, 14 schițe umoristice scrise cu mult spirit. Ultimile trei puteau și lipsi din colecția acésta.

Nr. 119 Carmen Sylva: *Robia Peșului*, un basm lung, lung. de nu se mai isprăvesce, așa de frumos și bine scris, în care se povestesc lucrările zidirii castelului Peș și multe alte lucruri, din cari se revarsă sufletul atât de poetic al reginei.

Editor și redactor răspundător:

Dr Victor Szmigelski.

Lucru solid, durabil și elegant.

Sibiu, Strada Macelarilor Nr. 37.

Subscrisul am onóre a aduce la cunoștința On. Public, că în lucrătórea mea de păpucărie efectuesc tot felul de încălțăminte pentru domni, dame și copii, pe cum și tot felul de reparaturi cu prețurile cele mai moderate; oferesc tot o dată spre mulțămirea tuturor marfă solidă și prompt executată.

Atrag atențiunea On. Public, că m'am hotărît — de aci în colo — a cerceta toate tîrgurile de țară din Ardeal, servind cu lucru bun și durabil executat în lucrătórea-mi proprie, ér nu cu marfă de prin fabrici, pe cum fac mulți alții.

Recomandându-mé sprijinului binevoitor sum

Sibiu în Iunie 1896

cu distinsă stimă

Constantin Dragoș

măestru pantofar.

(10) 2-3

Marfă gata din materialul cel mai bun.